

แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาศีลของวัดใน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

The Solution of the Problem of Decrease of Buddhists who Observe 5 Precepts of the Temples in Thaweewattana, Bangkok

พระครูสิริสิทธิวัฒน์ (นิพนธ์ รุ่งประทีปไพบูลย์)
Phrakhrusirisittiwat Niphon Rungpratheepphaiboon

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
E-mail: changgung89@gmail.com

Received April 29, 2024; Revised August 23, 2024; Accepted August 24, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรักษาอุโบสถศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 15 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า อุโบสถศีลแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปกติอุโบสถ 2) ปฏิภาครอุโบสถ 3) ปาฏิหาริย์อุโบสถ อุโบสถศีล หมายถึง ข้อวัตรหรือระเบียบที่ต้องรักษาในวันที่เข้าอยู่จำ คือ ศีล 8 ข้อ อันประกอบไปด้วยวัน 1 กับคืน 1 ที่ต้องสมาทานในวันอุโบสถ คือ ในวัน 8 ค่ำ 15 ค่ำ และ 14 ค่ำ ที่คฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ต้องปฏิบัติรักษาให้ดียิ่งขึ้น ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา เกิดจากผู้รักษาศีลมีอายุมากขึ้น สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง จึงไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติ สภาพทางเศรษฐกิจฝืดเคือง มีภาระเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งบุคลากร พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ไม่มีความชำนาญ แนวทางการแก้ปัญหาการลดลง โดยการปลูกฝังความศรัทธา หาคณรู้นใหม่มาทดแทนคนรุ่นเก่า และมีการฝึกอบรมพระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ให้มีความชำนาญเพิ่มมากขึ้น มีสถานที่ร่มรื่นเงียบสงบ สะอาด ปลอดภัย สะดวกในการเดินทาง ดังนั้นอุโบสถศีล จึงเป็นการยกระดับของจิตใจ เพื่อเพิ่มความบริสุทธิ์ต่อการประพฤติพรหมจรรย์ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำสมาธิขั้นสูงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอันเป็นเส้นทางสู่มรรคผล นิพพาน

คำสำคัญ: การรักษาอุโบสถศีล, ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชน, แนวทางการแก้ปัญหาการลดลง

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study the Uposatha precepts observing in Buddhism 2) to survey the problem of the decrease of Buddhists who observe Uposatha precepts of temples in Thaweewatthana, Bangkok 3) to analyze the way to solve the problem of the decrease of Buddhists who observe the Uposatha precepts of temples in Thaweewatthana area,

Bangkok. It was qualitative research with in-depth interview as the key informants totaling 15 heads. The results of the study found that: that Uposatha are divided into 3 types: 1) Pakati Uposatha, 2) Patijagara Uposatha, 3) Patihariya Uposatha. Uposatha-sila refers to the observance or order which is observed by staying in the temple, namely the 8 precepts, within 1 day and 1 night on the Uposatha day, that is, on the 8th day and the 15th of the full moon day, and the 14th night of the waxing moon. the householder must practice intentionally. The problem of decreased number of Buddhists who observe Uposatha precepts at temples in Thaweewatthana. happens caused by those Uposatha observer became older, unhealthy, which is not conducive to practice, economic situation, the increased burden, In addition, there are not enough teacher, preacher and Vipassana teachers in temple. The way to seek for solving the decrease is that young Buddhists should be replaced the old generation by cultivating faith and training for upskill of personnel, Bhikkhu, and Vipassana teachers. There should be arrangement of effective projects for Dhamma practice and Uposatha observation The temple must be shady the temple must be shady and quiet, clean, safe, convenient to travel along with promoting the public to participate. Uposatha observing raises the level of the mind, encouraging the better monastic living, resulting the advanced meditation to achieve better results, the path to the path to Nibbana.

Keywords: Observe Uposatha Precepts; The Problem of the Decrease of Buddhists; Solving the Problem of Reduction

บทนำ

หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา อันสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้ชัดเจนมากที่สุด ได้แก่ คำสอนหลักปฏิบัติในชั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบ การควบคุมชีวิต ด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย และเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่นั้นนั้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์ และความดีงามสูงสุด

ศีลในพระพุทธศาสนานั้น เป็นหลักความประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริตโดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดังเว้นจากทุจริต เพื่อบรรณจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกอบรมตนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติตรงตามหลักการ สภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากตัณหา คุณธรรมที่มีฐานมาจากศีลย่อมมีคุณค่าควรแก่การรักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีลคือการควบคุมความประพฤติ ป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ความชั่ว จิตใจสงบจากกิเลสเป็นสมาธิขั้นสูง สนองปัญญาที่เกื้อกูลแก่การกำจัดอวิชชา และความบริสุทธิ์หลุดพ้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตโต, 2564) ดังนั้นศีลจึงเป็นหลักความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรมเพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบ

อุโบสถศีล เป็นเรื่องของกุศลกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของคฤหัสถ์ ผู้ปรารถนาความ เจริญอันเป็นบุญกุศลเฉพาะตน หยุดการงานของคฤหัสถ์ ทำสวน ทำนา ทำไร่ เป็นต้น ไว้ชั่วครวแล้วมาทำกิจกรรมทางศาสนา เป็นการขัดเกลาจิตใจอย่างหยาบให้เบาบาง เป็นหนทางแห่งความร่มเย็นสงบอันเป็นความสุขสูงสุดใน

พระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น พุทธศาสนิกชนผู้ครองเรือนควรหาโอกาสปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่กำลัง อุโบสถศีลนั้นมีการทรงบัญญัติอุโบสถศีลอันประกอบด้วยองค์ 8 พร้อมทั้งไตรสรณคมน์ อุโบสถศีลมี 2 ประเภท คือ 1) อุโบสถศีลนอกพุทธกาล ได้แก่ การเข้าจำด้วยการงดอาหาร ตั้งแต่เที่ยงวันไปในวันที่กำหนดไว้ ดังที่พระอรหันตศาสดาจารย์กล่าวไว้ในอรรถกถาคัมภีร์ชาดก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553) ว่า บุตรและภรรยาที่ดี บริวารชนที่ดีของเศรษฐีนั้น โดยที่สุดแม้คนเลี้ยงโคในเรือนนั้น ทั้งหมดล้วนเข้าจำอุโบสถศีลเดือนละ 6 วัน 2) อุโบสถศีลในสมัยพุทธกาล ได้แก่ อุโบสถศีลที่เป็นพุทธบัญญัติ อันประกอบด้วยไตรสรณคมน์และองค์ 8 ประการ มี ปาณาติบาต เป็นต้น

ปัจจุบันนี้กระแสเทคโนโลยีสื่อสังคม (ออนไลน์) เจริญขึ้น ได้ปรากฏเกิดการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทำให้เกิดการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยเกิดกระแสของวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้คนในสังคมตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม แต่กลับกันในด้านของจิตใจกลับมีความเสื่อมถอยเกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันในสังคม อันเป็นเหตุให้ศีลธรรมภายในจิตใจของผู้คนลดลง ทำให้สังคมเสื่อมทรามลง (จิราภรณ์ ผันสว่าง และคณะ, 2567) ดังนั้นเพื่อให้ผู้คนกลับมามีจิตใจที่เอื้อเฟื้อช่วยเหลือต่อกัน คนในสังคมก็ควรกลับมายึดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการรักษาศีล ซึ่งเป็นทางออกที่จะช่วยให้สังคมกลับมาอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ศีลเป็นหลักควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ให้เกิดความสำรวม ให้เกิดการดำเนินชีวิตโดยสุจริต มีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดังนั้นจากสุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกอบรมตนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ

ดังนั้นศีลจึงเป็นหลักความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติได้ถูกต้อง ก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบ และเหตุผล ที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน ด้วยการปลูกฝังให้มีศีล ด้วยการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี การสั่งสอนที่ถูกต้อง นำหลักการมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท นำหลักพุทธธรรมมาใช้ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเกิดประโยชน์ เช่น การพิจารณาเห็นโทษของความโกรธที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจ หรือขัดเคืองใจ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เกิดเหตุให้สร้างปัญหา หรือประพฤติดนินทาผิดศีลธรรม (พระยุชาน นาคขำ, 2567) เป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติการอบรมทั้งทางกายและทางจิตใจเป็นสำคัญ เพื่อปรับพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา (พระครูปลัดอนันต์ ฐิตัตถ์, 2567) มีส่วนสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในมิติต่าง ๆ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน (Damnoen et al., 2021)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ศึกษาการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในพระพุทธศาสนา และศึกษาประวัติการรักษาอุโบสถศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่าเกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติอย่างไรของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรักษาอุโบสถศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 รูป/คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) เจ้าอาวาส จำนวน 9 รูป
- 2) ผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล จำนวน 6 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้าง และขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาการรักษาอุโบสถศีลในพระพุทธศาสนา ศึกษาปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา และแนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ และกำหนดกรอบแนวทางการวิจัย และนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับควมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย

6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยจะใช้นัยสำคัญที่ปรากฏในเอกสารเป็นหลักในการวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเจ้าอาวาส กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล จำนวน 15 รูป/คน ผู้วิจัยจะสรุปนัย และประเด็นสำคัญ โดยเทียบกับเนื้อหาที่สรุปเป็นข้อมูลในเอกสารหลัก

2) ผู้วิจัยจะศึกษาเนื้อหาของข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์อย่างละเอียด และบันทึกข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญ ก่อนสรุปเป็นข้อมูลของผู้วิจัย

3) การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลผู้วิจัยจะใช้นัยสำคัญของข้อมูลที่วิเคราะห์ และนำเสนอเป็นประเด็นตามกรอบการวิจัย

4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ทั้งจากเอกสาร และภาคสนามมาวิเคราะห์โดยแยกแยะประเด็นที่ศึกษาหาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างหรือมีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ ต่อมาจะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาพิจารณาความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพื่อตอบปัญหาวิจัย และสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

อุโบสถศีลมีและเกิดขึ้นมาก่อนสมัยพุทธกาล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1 ปกติอุโบสถ 2 ปฏิจาครอุโบสถ 3 ปาฏิหาริย์อุโบสถ และอุโบสถยังแบ่งประเภทของผู้รักษาอุโบสถได้ 3 ประเภท คือ 1 โคปาลกอุโบสถ 2 นิคัณฐอุโบสถ 3 อริยอุโบสถ อุโบสถศีล หมายถึง ศีล 8 ข้อ ที่ต้องสมาทานรักษาในวันอุโบสถ คือ ในวัน 8 ค่ำ 15 ค่ำ และ 14 ค่ำ (ในกรณีที่เดือนขาด) ที่ศฤงฆ์ผู้ครองเรือน ต้องการจะประพฤติดุปฏิบัติรักษาให้ดียิ่งขึ้น ศีลในทางพระพุทธศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมมนุษย์ ในทุกด้านของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนไทยนั้น มีความผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อการปฏิบัติจนทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน อุโบสถศีลหรือศีล 8 คือ หลักปฏิบัติเกี่ยวกับข้องดเว้นต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เพื่อใช้ในการฝึกตนแก้เหล่าพุทธบริษัท ในสมัยพุทธกาลหลักศีล 8 เป็นศีลที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่อุบาสกและอุบาสิกา ไว้สำหรับสมาทานในวันพระ หรือวันอุโบสถและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1) การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) การละเว้นจากการลักขโมย 3) การละเว้นจากการประพฤติดุปฏิบัติที่ไม่เป็นพรหม 4) การละเว้นจากการพูดเท็จ คำหยาบ คำล่อลวงอำพราง 5) การละเว้นจากการดื่มสุรา 6) การละเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล 7) การละเว้นจากการฟ้อนรำขับร้องดูการเล่เล่นมหรสพ การตัดดอกไม้การประพรมน้ำหอม การสวมเครื่องประดับ 8) การละเว้นจากที่นั่งที่นอนบนที่สูงใหญ่ เพื่อเป็นการพัฒนาชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน คือ การทำให้ชีวิตเจริญงอกงามขึ้น

ผู้รักษาอุโบสถศีลของวัดในเขตทวีวัฒนามีการลดลง เพราะในช่วงหนึ่งมีการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด 19 ทางราชการออกประกาศให้ทุกวัดงดจัดกิจกรรมทุกประเภท ที่มีผู้อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เช่น การปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ซึ่งก่อนจะมีการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด 19 วัดในเขตทวีวัฒนาผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล มีจำนวนมากกว่าในปัจจุบัน แต่ปัจจุบันนี้มีจำนวนลดน้อยลงกว่าเดิมมาก อาจเป็นเพราะเกรงกลัวการติดต่อกันของเชื้อโรคนี้ อาจจะเสียชีวิตลงได้ ทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ลดน้อยลงไปโดยปริยาย และยังมีสาเหตุประการอื่นอีก คือ ผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีลส่วนมากมีแต่ผู้สูงอายุ บางคนก็เสียชีวิตไปบ้างแล้ว บางคนก็ไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมต่อได้อีกแล้ว บางคนเมื่ออายุมากขึ้น การเดินทางก็ไม่สะดวก ขณะปฏิบัติธรรมไม่สบายเหมือนแต่ก่อนเก่า เช่น การนั่งสมาธิ นั่ง ๆ นาน ๆ การยืน การเดิน ไม่สามารถทำได้เหมือนดังแต่ก่อนนั้น จึงไม่มาปฏิบัติธรรมที่วัดอีก บางคนด้านสุขภาพไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน โรคเกี่ยวกับกระดูก ไขข้อเสื่อม บุตรหลานให้อยู่แต่ที่บ้าน เพราะสุขภาพไม่แข็งแรงโรคประจำตัวอาจจะกำเริบขึ้นได้ บางคนย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างไกลวัด ไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมได้อีก ผู้มาอาศัยอยู่รายใหม่ก็ไม่มาวัดเพื่อปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล

แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีล คือ วัดต้องส่งบุคลากร พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์เข้าฝึกอบรม ให้มีความรู้ ให้มีความเข้าใจ ให้มีความสามารถ ให้มีความชำนาญ เพื่อนำการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแบบแผน ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ได้ว่า มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล โดยการแจกใบปลิว ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ หรือลงข่าวสารในสื่อสังคม (ออนไลน์) มีการชักชวนกลุ่มคนวัยรุ่น-กลุ่มวัยทำงาน ให้เข้าวัดปฏิบัติธรรม โดยวิธีการทางด้านจิตวิทยามีการแจกของ หรือให้รางวัลจากการประกวด เช่น การประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่ายทอด และซึมซับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ก็จะเกิดความศรัทธา และจะได้ช่วยกันชักชวนผู้อื่นมาเพื่อเข้าวัดปฏิบัติธรรม ผู้ที่ทราบข่าวก็จะเริ่มชักชวนกันมาเพิ่มขึ้น สถานที่ปฏิบัติธรรม ควรจะต้องเป็นสถานที่มีความสงบร่มรื่น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความรู้สึกสดชื่น มีความ

สะดวกสบาย มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายที่มากพอให้กับผู้ปฏิบัติธรรม มีการแยกอาคาร เช่น อาคารปฏิบัติธรรม อาคารที่พัก (แยกชาย หญิง) โรงอาหาร ห้องสุขา (แยกชาย หญิง) ให้เป็นส่วนส่วน และเพียงพอให้กับผู้ปฏิบัติธรรม แต่ท้ายสุดก็ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งทางภาครัฐ และเอกชนต้องร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย เข้ามาช่วยเหลือหาทางแก้ปัญหา มีการประสานงานหาข้อบกพร่อง เพื่อที่จะมาอุดรอยรั่วของโครงการปฏิบัติธรรมนั้น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

อุโบสถศีลมีและเกิดขึ้นมาก่อนสมัยพุทธกาล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปกติอุโบสถ 2) ปฏิภาครอุโบสถ 3) ปาฏิหาริย์อุโบสถ และอุโบสถยังแบ่งประเภทของผู้รักษาอุโบสถได้ 3 ประเภท คือ 1) โคปาลกอุโบสถ 2) นิคัณฐอุโบสถ และ 3) อริยอุโบสถ อุโบสถศีล หมายถึง วันอุโบสถ และการรักษาอุโบสถศีลอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการ คือ วันขึ้น-แรม 8 ค่ำ 15 ค่ำ และ 14 ค่ำ (ในกรณีที่เดือนขาด) ที่คฤหิ์ส ผู้ครองเรือน ต้องการปฏิบัติให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่มีข้อจำกัดในการครองเรือน มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว จะพึงปฏิบัติรักษาเพียงวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง นอกจากนี้อุโบสถศีลยังเป็นศีลขั้นสูง ของผู้ต้องการสะสมบารมี เพื่อรู้ธรรมเห็นธรรมและบรรลุ มรรคผล นิพพาน ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ ผันสว่าง และคณะ (2567) พบว่า ศีลเป็นการอบรมกาย วาจา ให้ประพฤติดีงามเป็นปกติ มีความสมัครสมานสามัคคี ลดความขัดแย้งที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทด้วยกาย วาจา และเห็นคุณค่าของผู้อื่นการสร้างสังคมที่มีการสื่อสารความจริง อย่างปราศจากอคติ ไม่ให้ร้ายใส่ความผู้อื่น หรือสร้างความแตกแยก ไม่นำเสนอด้วยท่าทีที่แข็งกร้าว และไม่นำเสนอสิ่งที่ไร้สาระ แต่จะต้องนำเสนอสิ่งที่มีเนื้อหาสาระมีประโยชน์ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในสังคมอย่างสุภาพและอ่อนโยนเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานศีลธรรมอันดี มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินมีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง เป็นสังคมที่สมาชิกประกอบอาชีพที่สุจริต และมีการแบ่งปันเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีล เกิดจากการที่พุทธศาสนิกชนไม่ให้ความสนใจ หรือไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล เหมือนแต่ครั้งในอดีต เนื่องด้วยปัญหาจากสื่อต่าง ๆ ทำให้คนที่เคยปฏิบัติธรรม เมื่อได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้ ข่าวเหล่านี้ ก็เสื่อมความศรัทธา เมื่อเสื่อมความศรัทธาแล้ว ความเชื่อมั่นก็เสื่อมถอย เมื่อความเชื่อมั่นเสื่อมถอย ไม่มีความเคารพนับถือผู้ปฏิบัติธรรมก็ไม่มาวัด เพื่อปฏิบัติธรรมอีกต่อไป คิดว่าอยู่บ้านก็ได้ ไม่มาสมาทานศีลกับพระสงฆ์ ตั้งจิตอธิษฐานสมาทานศีลด้วยตนเอง สวดมนต์ภาวนา รักษาศีลเองที่บ้าน และบางคนก็ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีลว่า ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีลแล้ว จะได้ผลบุญอันยิ่งใหญ่จริงหรือไม่ ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีลแล้ว จะได้อะไร ได้จริงหรือไม่ จิตใจไม่มีความตั้งมั่น ก็ไม่มาปฏิบัติธรรมอีก ส่วนกลุ่มคนรุ่นใหม่ คือ กลุ่มวัยรุ่น-กลุ่มวัยทำงาน ก็ยังไม่ได้มีความสนใจการปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ทำให้จำนวนผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ในปัจจุบันมีจำนวนลดน้อยลง ซึ่ง

แนวทางการแก้ปัญหาการลดลงของพุทธศาสนิกชนผู้รักษาอุโบสถศีล ต้องมีการปรึกษาร่วมมือกันระดมความคิดเห็นหลายๆ ฝ่าย เช่น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาผู้รักษาอุโบสถศีลลดลง โดยมีการจัดตั้งโครงการแผนงานส่งเสริมสนับสนุน การปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีลแห่งชาติ เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พวงเพชร ทองหมื่นไวย (2559) ว่า ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำให้ถึงความเป็มนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล 5 แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน และอนาคตเป็นอันสงฆ์ และในตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และ

สัมปรายภพ บันทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่างๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตัปปะ ความซื่อสัตย์สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการวิจัยของ สุนทร สายคำ และ คณะ (2551) พบว่า การสนับสนุนให้พุทธศาสนิกชนนำหลักศีล 5 กลับคืนมาสู่ชีวิตประจำวัน โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมรักษาศีล 5 ทุกวันพระและเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่งดงามของท้องถิ่น จะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้ปฏิบัติธรรม รักษาอุโบสถศีล ย่อมเกิดความเข้มแข็ง สงบในจิตใจ ย่อมเป็นผู้มีศีล สมาธิ และปัญญา เพราะไม่ประมาทในการใช้ชีวิต ย่อมปรารถนาความสุขอันยอดเยี่ยมในกาลปัจจุบันและอนาคต รักษาอุโบสถศีลเมื่อตายแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ และย่อมรู้ธรรม เห็นธรรม และบรรลุมรรคผล นิพพาน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการรักษาอุโบสถศีลของพุทธศาสนิกชน ศึกษาการรักษาอุโบสถศีลของพุทธศาสนิกชนที่นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้สูงอายุกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ในการรักษาอุโบสถศีลในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ผันสว่าง, พระครูกิตติวราทร, อมรรัตน์ ผันสว่าง, เอกราช โษชิตพิมานเวช และ ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2567). รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขการทะเลาะวิวาทอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้หลักอริยสัจสี่ของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 401-420.
- พระครูปลัดอนันต์ ชี้อัตย์. (2567). การประยุกต์ใช้หลักสติเพื่อจัดการความโกรธของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 247-256.
- พระยุชาน นาคขำ. (2567). การประยุกต์ใช้ขันติธรรมในการดำเนินชีวิตของประชาชนวัดค้ำคาว จังหวัดนนทบุรี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 247-256.
- พวงเพชร ทองหมื่นไวย. (2559). ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษย์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 16(2), 191-202.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 41). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวแอนด์โฮม.

สุนทร สายคำ, นาคพล เกินชัย และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส. (2561). วิธีวิทยาการประเมินผลการดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(1), 35-46.

Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.